Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

РЕФЕРАТ

З предмету „Безпека банківської діяльності”

На тему ”Персонал банку як потенційна загроза їх діяльності”

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

1. ПОНЯТТЯ ЗОВНІШНІХ ТА ВНУТРІШНІХ ЗАГРОЗ В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

З переходом України до ринкових умов і сучасні умови підприємницької діяльності створюють ряд загроз, які впливають на безпеку банківської діяльності і потребують її захисту. Розрізняють зовнішні і внутрішні загрози. Зовнішні загрози для безпеки банків, як свідчить практика, можуть утворюватись:

- вітчизняними й іноземними кримінальними елементами і структурами;
- конкурентами;
- засобами масової інформації;
- окремими представниками державних установ;
- приватними детективними фірмами;
- колишніми працівниками банків;
- консультантами та радниками, які не є працівниками банківських установ;
- спецслужбами іноземних держав, пов'язаними з ними особами та організаціями, метою діяльності яких є добування економічної інформації;
- клієнтами та партнерами;
- контролюючими органами та аудиторськими організаціями;
- стихійними лихами;

У свою чергу, внутрішні загрози в основному утворюються:

- працівниками банків;
- недосконалими технологіями банківського виробництва та неповним його врегулюванням нормативними актами банків;
- через недосконалу систему безпеки банків та захисту їх інформації.

Внутрішні загрози, як правило, обумовлюються наявністю передумов для негативних, протиправних дій персоналу банку, безконтрольним використанням засобів виробництва, порушенням режимів діяльності банку.

Ураховуючи, що значна частина внутрішніх загроз реалізується за участю або за сприяння персоналу банків, можна вважати, що основним

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

джерелом таких загроз є банківські працівники. Виходячи з цього внутрішні загрози банкам можуть утворюватись внаслідок:

- непрофесійних дій працівників банків;
- низького стану виховної та профілактичної роботи в банках;
- недосконалої системи заробітної плати та стимулювання праці персоналу банків;
- порушень правил кадрової роботи, невідповідності кадрової політики умовам роботи банків;
- психологічних та комунікаційних особливостей працівників банків;
- відсутності нормативної бази банків, яка б установлювала режими їх діяльності та правила поведінки персоналу;
- низького стану трудової і виробничої дисципліни, слабкої вимогливості керівного складу банків.

Внутрішні загрози безпеки є постійними і не залежать від ролі, місця, значення банку або наявності зовнішніх загроз.

Реалізація загроз має свої особливості відповідно до об’єктів загроз. Для більш повного розуміння можна зазначити, що основними об’єктами загроз банку можуть бути персонал, фінанси, матеріальні цінності та інформація банку.

Реалізація загроз щодо персоналу банку може призвести до моральних або фізичних страждань окремих осіб, втрати ними своєї власності, нанесення економічної шкоди.

Загрози фінансам банку можуть реалізуватись через крадіжки фінансових ресурсів банку, шахрайство з коштами банку, фальсифікацію фінансових документів та підроблення банкнот, недосконалі технології банківського виробництва.

Матеріальним цінностям банку може загрожувати пошкодження будівель, приміщень та іншої нерухомості, виведення із ладу засобів зв’язку і систем комунального обслуговування, пошкодження, крадіжки банківського обладнання, техніки, транспортних засобів.

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

Інформаційні загрози можуть реалізовуватись через несанкціоноване ознайомлення сторонніх осіб з відомостями банку, що мають обмежений доступ, модифікацію банківської інформації, її знищення або розголошення.

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

2.БАНКІВСЬКЕ ШАХРАЙСТВО І ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ ПРАЦІВНИКІВ БАНКІВ

Однією з найбільш поширених загроз діяльності банків, яка за своїм походженням може бути як внутрішньою, так і зовнішньою, є банківське шахрайство. Правова оцінка шахрайства дається у Кримінальному кодексі України, де шахрайство визначається як зловживання довірою, обман з метою введення власника матеріальних цінностей або коштів в оману і на цій основі добровільного передання своєї власності шахраям.

Чому люди вдаються до шахрайства? Насправді тільки з двох причин: тому, що хочуть, і тому, що можуть.

Можна припустити, що у банківських установах працюють працівники особливої людської касти, але... Але це ті самі люди, які ходять вулицями, живуть поряд з нами, зазнають тих самих проблем і негараздів, що і всі інші. Визнана у світі статистика говорить, що тільки 10% людей є абсолютно чесними. Інші 10% – це патологічні злодії. Решта (тобто переважна більшість) є відносно порядними, а значить не вкрадуть, якщо не матимуть для цього можливостей та мотивів.

Отже, є всі підстави вважати, що банк ризикує втратити від нелояльності персоналу аж ніяк не більше, ніж будь-який інший роботодавець. Однак, банк суттєво відрізняється від інших установ тим, що його працівники в міру своїх службових обов’язків мають безпосередній доступ до грошей, фінансових документів і фінансової інформації. Організація системи внутрішнього контролю, що запобігала б шахрайству, є, безумовно, обов’язком банку, але організувати процес таким чином, щоб абсолютно уникнути недобросовісних дій, просто неможливо. Такий стан речей існує стільки, скільки існують банки. Але це не підстава не бачити сучасних проблем.

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

Висока латентність банківського шахрайства

Лише незначна частина шахрайських дій – "на сумлінні" клієнтів банківських установ або зовнішніх злодіїв. Суттєва ж частка шахрайств здійснюється за згодою і при участі співробітників банку. Оскільки це так, адміністрація банків дуже неохоче "виносить сміття з хати", адже постраждає, перш за все, репутація фінансового інституту.

Однак не завжди причиною замовчування фактів нелояльності власного співробітника є небажання постраждати від слухів. Серйозною причиною є недосконалість кримінального законодавства. Сьогодні сліди фінансових афер майже ніколи не виглядають як залиті кров'ю купюри або діаманти з історією, повною смертей. Зазвичай це електронні записи з цифровим підписом, журнали реєстрації доступів у системі обліку тощо. Законодавчий статус цифрового підпису в Україні взагалі не визначено, не відомо чи прийме суд до уваги електронні документи в якості доказів.

Професійний відбір банківських співробітників

Люди, які працюють у банку - це звичайні люди, серед цих людей можуть бути алкоголіки, наркомани, гравці, члени сект, учасники різноманітних фінансових пірамід. Вони є небезпечними для банку, адже залежать або від хімічних речовин, або від певних емоційних станів. А залежність означає керованість ззовні.

Нещодавно Національний банк України повідомив про факт крадіжки касиром однієї з банківських установ Сумської області біля двох мільйонів гривень. Інформовані джерела дуже швидко донесли до відома банкірів, що касир-злодій був звичайнісіньким гравцем.

Але спробуйте відмовити спеціалісту у прийомі на роботу на тих підставах, що в вас є обґрунтовані сумніви у його адекватності, або потребувати довідку від психіатра чи нарколога. Такий кандидат, швидше за все, піде від вас прямісінько до суду і безумовно свій позов виграє.

Слід констатувати, що більшість методів перевірки та відбору персоналу, що застосовуються або можуть бути застосовані банками, знаходяться на

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

межі легітимності. Вони просто не передбачені нашим трудовим законодавством, що стоїть на стражі інтересів людини. Але той, хто може потенційно постраждати від свідомих недобросовісних дій – теж людина.

Професійна орієнтація та мотивація

Праця банкіра – важка праця. Вона потребує постійної уваги і напруження, пов’язана з матеріальною та кримінальною відповідальністю, емоційними навантаженнями, в решті-решт, спробуйте вісім годин на день дивитися у монітор з цифрами та текстами. Що ж змушує молодь обирати цю спеціальність?

Дитяча віра у казки. Учорашні учні керуються міфом про високу оплату праці у банках і стабільність, яку гарантує працевлаштування у цій установі. Уявлення про майбутню професію вони одержують з рекламних роликів, у яких гарно вдягнені і впевнені у собі хлопці та дівчата по-голлівудські всміхаються з глибин розкішних офісів.

Отже, у масі своїй учорашні школярі жодної професійної орієнтації не мають. Відповідно, студенти не мають і професійної мотивації. Спробуйте спитати молодих фахівців – чому вони хочуть займатись саме цією справою. Найбільш винахідливі, скоріше за все, скажуть: “Бо мені цікаво”. Що саме цікаво – розпитувати безглуздо. Стикаючись з прозою банківського життя (якщо пощастить влаштуватись у банк) юні банкіри відчувають себе обдуреними та ображеними. А ображений співробітник – це нелояльний співробітник. Він буде намагатись компенсувати те, що йому, на його думку, “не доплачують” нетрадиційними методами.

Отже, якими б далекими не одна від одної не здавались проблеми шахрайства у банках та професійної орієнтації – це насправді два боки однієї медалі.

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

Дисциплінарні практики банків

Чи може банк звільнити “нечистого на руку” співробітника? Звісно, може, якщо знайде докази його недобросовісності.

А якщо ці докази не є аргументом для суду, але при цьому можуть вважатися безспірними для людей, обізнаних в операційній техніці, правилах і процедурах банків? Також може, але за власним бажанням недобросовісного співробітника.

А якщо причиною звільнення є об’єктивно надмірний операційний ризик, який породжує певний співробітник? Також може, але банк має бути готовий відповідати за свої дії у суді.

Таким чином, звільнити співробітника за обґрунтованими підозрами у недобросовісності так, щоб він не міг влаштуватись у сусідній банк – один шанс із сотні і тільки за рішенням суду. Враховуючи високу латентність банківського шахрайства можна вважати цей шанс майже нереальним.

Сам собою напрошується висновок: якщо справу за недостатністю доказів не приймає до розгляду цивільний суд, чи не варто передати її до професійного третейського суду? Суд, що складається з професіоналів високої кваліфікації, з великим досвідом роботи, бездоганно чесних і обраних банківською громадою саме для вирішення спорів між адміністрацією і співробітниками банків.

Тоді питання про створення кодексу професійної етики не може бути внутрішньою справою банківської установи, як це рекомендує Національний банк України (такі кодекси згадуються ним як частина комплексу ризик-менеджменту в банках). Кодекс професійної етики мав би бути результатом роботи усієї банківської громадськості, погоджений і прийнятий вітчизняними банками.

А якщо так, то проблема дисциплінарної практики у зв’язку з шахрайствами співробітників вийшла б на загальнонаціональний рівень.

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

Фінансова культура

Звісно, робота з фінансами клієнтів – це професія банкірів. Але ми вже з'ясували, що банкіри – звичайні люди, вони можуть свідомо або несвідомо помилитись. Насправді рівень довіри населення та корпорацій дуже великий, якщо клієнти банків нехтують найпростішими правилами власної фінансової безпеки. Пам'ятайте і виконуйте ці заповіді – і ви захищені від шахрайства:

1. Рахуйте свої гроші.
2. Читайте документи, які підписуєте.
3. Запитуйте і вимагайте зрозумілої відповіді.
4. Будьте обачливі – великі доходи можливі тільки при великому ризику.

. Загалом у юридичній літературі немає чіткого визначення терміну "банківське шахрайство". Не сприяє зниженню цього специфічного операційного ризику і небажання самих банкірів обговорювати проблему. А говорити про неї потрібно.

Ось короткий перелік груп ризику співробітників банку, які в силу своїх функціональних обов'язків мають можливість здійснити шахрайські дії:

1. Системні адміністратори: мають необмежені можливості для проведення будь-яких змін в системах обліку. А гроші в нас електронні!

2. Касові співробітники: за визначенням мають доступ до готівки, касових журналів та документів.

3. Операційний персонал: має в силу професійних обов'язків доступ до рахунків клієнтів та внутрішніх рахунків банку.

4. Керівники та контролери: мають доступ до широкого кола інформації і повноваження щодо прийняття рішень на користь або на збиток для клієнта.

5. VIP-менеджери: їх стосується все, сказане про касирів, операційний персонал та керівників. Крім того, вони мають широкі можливості маніпулювати відношенням клієнта до банку.

Не варто озиратись навкруги, щоб зрозуміти, що у сучасному банку немає такого співробітника, з яким не було б пов'язано ризику нелояльних або попросту шахрайських дій.

Generated by Foxit PDF Creator © Foxit Software
http://www.foxitsoftware.com For evaluation only.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Апель А. Как появляються „Грязные” деньги.- СПб.: Бізнес 1999 р.
2. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002 р.
3. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності: Навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2003 р.
4. Зубок М., Ніколаєва Л. Організаційно – правові основи безпеки банківської діяльності в Україні – К.: Істина, 2000 р.
5. Преступления и правонарушения в банковской сфере, Бюллетень украинского филиала Ассоциации международного сотрудничества. Безопасность предпринимательства и личности. – 2002 р. - №2. – Ч.1
6. Преступления и правонарушения в банковской сфере, Информационный бюллетень МИАЦ. Банки и безопасность. – 1996р. - №4
7. Газета «Фінансовий ринок України» № 11 (13)